

Učiteljski tožariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtrek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 45-86

Naše gmotno stanje

Zopet in zopet se moramo vračati na to žalostno poglavje državnega uslužbenstva. Z obupom gledamo bodočnosti v obraz, kajti že dosedanje breme draginje je postalo pretežno za naša ramena.

Posledice tega stanja postajajo iz dneva v dan obupnejše, gmotno in moralno koraka državno uslužbenstvo proti neogibnemu razsulu.

Učiteljska organizacija je začela že pred dvema letoma živahno akcijo za zvišanje prejemkov na eksistenčni minimum. Na njeno pobudo je sklicala Jugoslovanska ženska zveza že 16. septembra 1938. veliko zborovanje, na katerem se je pokazalo že tedaj obupno gmotno stanje državnega uslužbenstva in ki je izzvenelo v solidarnostnih izjavah tudi drugih stanovskih prosvetnih korporacij v splošno zahtevo po zvišanju prejemkov v svrhu izenačenja plač z naraščajočo draginjo.

Omenjalo se je zlasti nevzdržno stanje družin, ki so se jim znižali prejemki od 25 do 50 %, medtem ko so se cene življenjskim potrebščinam še zvišale. Podrobna statistika lanske pomladi o padanju rožev je pokazala strahotno sliko, da odpade na poedine uradniške družine letno le 0,06 % otroka.

Od tedaj do danes se pa stanje ni izboljšalo, marveč v gigantskih izmerah poslabšalo.

Prav te dni prinaša časopisje sledečo statistiko o plačah jugoslovanskih državnih uslužbencev.

Po tej statistiki je v naši državi nameščenih 154.395 uslužbencev. Od teh prejema 1921 uslužbencev mesečno od 4940 do 7500 din; 39.053 uslužbencev 1550 do 2500 din; 104.084 nameščencev pa 705 do 1300 din.

V odstotkih prejema torej 1,24 % 164 do 250 din na dan, 6,04 % po 96 do 134 din dnevno, 25,29 % po 52 do 83 din, 67,42 % pa po 23,5 do 43 din na dan.

Oženjeni prejemajo poleg tega še po 4 din na dan za vsakega nepreskrbljenega otroka. Z odbitki so pa vse te plače še za 7 do 8 % nižje.

Ze lanske jeseni se je na vseh odločujočih mestih javno priznavalo, da je postalo materialno stanje državnega nameščenstva nevzdržno, ter se je v tej zvezi napovedovalo skorajšnje izboljšanje. Soglasna sodba vseh uvidenih krogov v državi je, da izhaja iz takega stanja največja škoda ne le za prizadete družine same, marveč in celo še za funkcije same, ki naj jim uslužbeni posvetijo zlasti v sedanjih časih vse svoje sile in vso rodoljubno požrtvovalnost.

Pomoči ni pa od nikoder, sila pa vedno večja.

Draginja rase v nedogled ter znižuje dnevno kupno moč uradniških plač, ki že pred to draginjsko povodnijo itak niso dosežale eksistenčnega minima vsaj za 67 % vsega uradništva.

Namesto poviškov pada neizprosno na uradniške družine nevzdržno nihanje prejemkov v obliki naraščajoče draginje.

Po »Narodnem blagostanju« navajamo sledečo žalostno tabelo višanja življenjskih potrebščin od septembra lanskega leta do letošnjega marca. Če bi vzeli za avgust lanskega leta cene za hrano, obleko in obutev v višini 0, so se dvigale cene v naslednjih mescih v sledeči izmeri:

	hrana	obleka in obutev
V septembru 1939.:	0,90%	1,40%
v oktobru	4,75%	7,15%
v novembru	16,82%	21,80%
v decembru	17,01%	22,16%
v januarju 1940.	21,48%	25,88%
v februarju	30,04%	37,09%
v marcu	30,89%	42,46%

Skupna podražitev za hrano, obleko in obutev je znašala torej do konca marca 36,67 %.

Do danes je pa ta odstotek gotovo še posebno narasel in gotovo ne pretiravamo, če ga označimo s horendno višino 50 %.

Če računamo, da izdaja zlasti vse slabše plačano uslužbenstvo za stanovanje približno četrtno svojih prejemkov, so se mu plače potemtakem znižale od lanskega do letošnjega avgusta v resnici za 37,50 %.

Namesto prepotrebne poviška že v lanskem letu, je uradništvo doseglo v teku zadnjega leta zaradi draginje 37,5 % znižanje svojih prejemkov. Za to številko se pa reži pomanjkanje in obup stotisočih uradniških družin.

KOMUNIKE

UPRAVNEGA IN NADZORNEGA ODBORA SEKCIJE

Upravni in nadzorni odbor sekcije JUU v Ljubljani sta na svoji seji dne 13. julija 1940. vsestransko premotrila vsa vprašanja, zadevajoča učiteljsko organizacijo in učiteljski stan, in ugotavljata sledeče najnujnejše potrebe in zahteve.

Izredne razmere so letos začasno preprečile sklicanje redne banovinske skupščine, ki naj bi pregledala in ocenila delo vodstva organizacije in sprejela potrebne ukrepe za delo v nastopajočem letu. Zato sta upravni in nadzorni odbor, posluščujoč se pooblastila posveta predsednikov sreskih učiteljskih društev z dne 26. maja t. l., izvršila potrebne sklepe, da se bo delo organizacije nemoteno nadaljevalo. O teh sklepih bodo sreska učiteljska društva podrobno obveščena. Vse te sklepe in ukrepe smatrata upravni in nadzorni odbor začasne. Soglasno ugotavljata potrebo, da je treba takoj, ko bodo razmere to dopuščale, sklicati redno banovinsko skupščino.

Upravni in nadzorni odbor ugotavljata, da mora biti ureditev razmerja med JUU in SHUD najnujnejša naloga organizacijske politike. Dokončno ureditev vidita le v ustanovitvi Zveze učiteljskih organizacij kraljevine Jugoslavije. Smatrata, da je JUU kot večja in starejša organizacija dolžna prevzeti iniciativno delo v svoje roke. Opozarjata na stališče Jugoslovanskega profsorskega društva, ki je v enakem položaju znalo pravilno ocenjati stanovske in državne interese.

Popolna solidarnost vseh nameščenskih organizacij je najnujnejši predpogoj za dosego uspeha pri delu za rešitev vprašanj, ki so skupna vsem državnim in samoupravnim uslužbencem. Upravni in nadzorni odbor zato obalujeta, da se je v Beogradu potrebna enotnost porušila in so se organizacije v centralnem akcijskem odboru razdvajale. Istočasno ugotavljata, da je vladala v banovin-

skem akcijskem odboru v Ljubljani ves čas popolna skladnost in harmonija, in naročata vodstvu sekcije, da stori vse, da ostane ohranjena harmonija tudi v bodoče kljub nesoglasju v centrali.

V današnjih težkih časih se zlasti čutimo dolžni posvečati ljudski šoli in njenim nalogam vso svojo skrb. To pa nam nalaga tudi dolžnost, da še enkrat opozorimo na težko stanje, v katerem se nahaja ljudsko šolstvo na Slovenskem zaradi pomanjkanja učiteljstva. Smatramo, da mora biti izpopolnitev učiteljskega staleža prva in najnujnejša naloga prosvetne uprave, in prosimo, da se upošteva konkretni predlogi, ki jih je s tem v zvezi dostavila učiteljska organizacija na odločujoča mesta.

Spričo ogromne porasti cen prav vsem življenjskim potrebščinam, ki se kljub izdanim zakonitim predpisom še vedno dvigajo, smo pahnjeni vsi javni uslužbenci v naravnost obupen položaj. Ureditve naših gmotnih razmer je danes neodložljivo socialno vprašanje, k čigar rešitvi je treba nujno pristopiti. Z gotovostjo zato pričakujemo, da se bo zgodilo to že s sprejetjem novih proračunskih dvanajstov, v katerih je treba predvideti dovolj sredstva za povišanje naših prejemkov. Ob izvedbi povišanja naj se upošteva naši konkretni predlogi v dosedanjih spomenicah in resolucijah in naj se odpravijo vse razlike med prejemki poročenih in neporočenih učiteljc. Istočasno z izboljšanjem naših plač naj se izdajo učinkoviti ukrepi za preprečevanje nadaljnega dvigovanja cen.

Ustavitev napredovanj in praksa pri njih izvajanju sta povzročila učiteljstvu v preteklih letih veliko škodo in ga navdajala z zagrenjenim odporom. Zlasti v današnjih časih draginje je treba zagotoviti v državnem proračunu zadostna sredstva za tekoče reševanje

Za izboljšanje našega gmotnega položaja Centralni odbor državnih uslužbencev pri ministru financ dr. Šuteju

Zastopniki Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev v Beogradu, v katerem sodelujejo: Združenje sodnikov kraljevine Jugoslavije, Združenje univerzitetnih profesorjev, Jugoslovansko profsorsko združenje, Jugoslovansko učiteljsko združenje, Združenje učiteljev meščanskih šol, Združenje učiteljev šol za defektno deco, Združenje igralcev kraljevine Jugoslavije, Združenje kmetijskih strokovnjakov, Združenje veterinarjev, Združenje nacionalnih železničarjev kraljevine Jugoslavije, Združenje kurjačev državnih železnic, Združenje uradnikov finančne kontrole, Združenje carinskih uslužbencev, Združenje zvaničnikov finančne kontrole, Jugoslovanska ženska zveza, Združenje dezinfektorjev kraljevine Jugoslavije, Združenje služiteljev — izročili so 17. julija 1940. predstavko Centralnega odbora organizacij državnih nameščencev predsedniku in podpredsedniku kraljevske vlade in ministru financ. Predstavka je predložena tudi ostalim članom kraljevske vlade.

V tej predstavki sta obrazložena položaj in stanje, v katerem se nahajajo državni uslužbenci. Poleg ostalega se zahteva: da se ima v vidu družina in da se poročenim državnim uslužbenkam vrne polna doklada; da se v prvi vrsti pomaga najslabše plačanim državnim

uslužbencem; da stalna komisija z ozirom na skok in padanje cen regulira draginjsko doklado državnih uslužbencev; da se omogoči svoboda tiska v svrhu pobijanja draginje in špekulacije in da se pozove v odbor za reguliranje cen zastopnik državnih uslužbencev iz Centralnega odbora; da se omogoči ustanovitev Zveze državnih in samoupravnih uslužbencev in da se ugodi ostalim zahtevam, ki so bile izročene 27. febr. 1940. predsedniku kraljevske vlade. V drugi predstavki je zahtevana nujna pomoč, s katero bi se pomagalo takoj državnim uslužbencem in njihovim družinam ter tako preskrbeli, kolikor so prišli v težak položaj zaradi izjemnega stanja in naraščanja draginje v poslednjem času.

Ob priliki sprejema Centralnega odbora, gg. Todora Dimitrijevića, predsednika; sodnika Dragiše Vesića, podpredsednika; in profesorja Dragoljuba Petrovića, tajnika, je gospod minister financ dr. Juraj Šutej v izčrpnem pregledu problema državnih uslužbencev pokazal popolno razumevanje in dobro voljo, da se ta problem reši v korist državnih uslužbencev in da se posebno preskrbi družina in poveča doklada za otroke ter da je v prvi vrsti treba pomagati državnim uslužbencem, ki imajo najmanjše plače.

Zahteve Centralnega odbora državnih uslužbencev

Centralni odbor organizacij državnih uslužbencev — Beograd,

Beograd, 11. julija 1940.

Štev. 201./40.

Gospodu predsedniku kraljevske vlade
Beograd.

Centralni odbor organizacij državnih uslužbencev v Beogradu, ki ga tvorijo zastopniki Združenja sodnikov kraljevine Jugoslavije, Združenja univerzitetnih profesorjev, Združenja jugoslovanskih nacionalnih železničarjev in brodarjev, Jugoslovanske ženske zveze, Jugoslovanskega profsorskega društva, Združenja šolskih nadzornikov, Jugoslovanskega učiteljskega združenja, Združenja učiteljev meščanskih šol, Združenja učiteljev šol za defektno deco, Združenja igralcev kraljevine Jugoslavije, Srbskega zdravniškega društva, Združenja kmetijskih strokovnjakov, Združenja jugoslovanskih veterinarjev, Združenja uradnikov finančne kontrole, Združenja carinskih uradnikov in usluž-

bencev, Združenja zvaničnikov finančne kontrole, Združenja desinfektorjev kraljevine Jugoslavije, Splošnega humanega služiteljskega združenja — je na plenarni seji 9. julija t. l. vzel v pretres problem gmotnega in moralnega stanja državnih uslužbencev in je soglasno ugotovil:

a) Da so se od začetka vojne naglo dvignile cene življenjskih potrebščin in je nastala nevzdržna draginja. Tako nastalo draginjo državne oblasti niso takoj pobijale, a potem so jo na razne načine legalizirale, ker je priznalo, da je skok cen življenjskim potrebščinam naravna posledica vojnih razmer, ker niso bile uvedene stroge in učinkovite mere za kontrolo in pobijanje draginje, ker je tudi sama državna oblast povišala takse in cene nekaterim monopolskim artiklom in na zadnje, ker je vrednost dinarja padla.

b) Da so se državni uslužbenci kakor tudi široke množice odjemalcev znašli pred težko realnostjo z malimi plačami, ki so že poprej bile nekajkrat znižane.

za napredovanje vloženih prošenj in odrediti vse, da se praksa zapostavljanja pri izvedbi napredovanj več ne povrne.

Odpraviti je treba tudi vse posebne pogoje za dosego V. skupine.

Vsa prosvetna personalna politika naj stremi za enim samim smotrom: da se ustvari med učiteljstvom občutek sigurnosti in zadovoljstva. Za dosego tega je potrebno razpisovati prav vsa mesta, boljša in najboljša prav tako kakor slabša. Brez razpisa naj se ne odda nobeno mesto. Pri oddajanju naj odločajo samo pogoji, ki jih določa zakon. Pri razpisovanju in oddajanju službenih mest naj se izločijo vsi nešolski vplivi. Oddajanje službenih mest naj vrši komisija, v kateri bo imela tudi učiteljska organizacija svojega delegiranega zastopnika. Premestitve po službeni potrebi naj prestanajo popolnoma oziroma naj se izvajajo le v primerih, ko to nujno in neodložljivo terjajo interesi šole.

Kljub intenzivnemu prizadevanju organizacije je še vedno ostalo neresenih veliko število premestitev iz prejšnjih let, ki jih občutijo prizadeti za krivične. Nujno je potrebno, da se vsi ti primeri reparirajo in da se očetje vrnejo družinam. Ravno tako je treba korigirati vse primere, kjer so bili brez krivde in preiskave razrešeni in degradirani šolski upravitelji. Izvedba gornjih zahtev bi ustvarila med učiteljstvom zadovoljstvo in pomirjenje, kar bo ugodno vplivalo tudi na njegovo delo.

Javni in pavšalni napadi jemljejo učiteljskemu stanu ugled in avtoriteto, ki sta mu pri izvrševanju njegovih odgovornih nalog nujno potrebna. Zlasti so škodljivi ti napadi v času, ki neobhodno narekuje enotno usmerjenje duha celokupnega naroda. Upravni in nadzorni odbor zato apelirata na vsa odločujoča mesta, v prvi vrsti pa na državno upravo in njene organe, da store vse, da v bodoče ti napadi prenehajo.

V Ljubljani dne 13. julija 1940.

Predsednik: Metod Kumelj s. r. Tajnik: Drago Supančič s. r.

c) Da se državni uslužbenci nahajajo v tako težkem gmotnem položaju, da ta lahko omaje tudi ona osnovna razpoloženja, iz katerih izvira moralna moč naše narodne in državne skupnosti. Še posebno težak je položaj nižjih uslužbencev, poročenih in z otroki, kakor tudi poročene žene uradnice, ker so zadnje uredbe o znižanju draginjskih doklad bile sploh nepravilne in nasproti temu osebnju nesocialne, da celo asocialne.

č) Obstoja resna nevarnost, da se ta upravljena nerazpoloženja — potencirana s tem, da od početka vojne ni bilo prav nič ukrenjeno, da bi se o tem problemu resno razmotrivalo in pravično rešil položaj državnih uslužbencev — čeprav je bila kralj, vlada izčrpnno seznanjena s stanjem stvari potom mnogih predstavk in tudi v času sprejema pri gg. predsedniku in podpredsedniku kraljevske vlade, — izlijejo v javnem življenju in povzročijo nedogledno škodo splošnemu razpoloženju ali pa bodo izkoriščena tako, kakor ne želijo niti odgovorne uprave organizacij državnih uslužbencev niti kraljevska vlada, in da se to vprašanje pretvori v veliko moralno vprašanje z vsemi nevarnostmi za splošni interes države.

d) Da so organizacije državnih uslužbencev, ki vodijo akcijo za izboljšanje gmotnega in moralnega položaja državnih uslužbencev, računale z najvišjimi interesi države in naroda, in s polnim razumevanjem resnosti zunanje in notranje situacije niso ukrenile ničesar, kar bi bilo na škodo za splošni interes, — prepirane, da se bosta prav z ozirom na ta splošni interes našli tudi dobra volja in razumevanje pri odgovornih faktorjih in da se ukrene vse, kar je mogoče, da se duhovno razpoloženje tudi na ta način uredi.

e) Da kraljevska vlada tudi poleg uvidenosti in priznanja, da se državni uslužbenci nahajajo v izjemno težkem gmotnem položaju, in izrecno danih obljub, da se bo ta položaj nujno popravil, ni izpolnila svojega dolga nasproti državnim uslužbencem in je s tem ustvarjena možnost, da se to vprašanje pretvori v resno krizo, v kateri bi mogla dobiti revolta premoč nad razumom.

Dosebina:

Naše gmotno stanje. Komunique. Za izboljšanje našega gmotnega položaja. Vzroki razkola v Centralnem akcijskem odboru. Učitelj in kultura. Seja upravnega in nadzornega odbora sekcije. Narodopisni tečaj za učiteljstvo. Za pomočnika ministra prosvete je postavljen g. Bogdan Bogdanović. Triumf »Trboveljskega slavčka« v Celju. Splošne vesti. — Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Iz listov.

Zaradi tega je centralni odbor organizacij državnih uslužbencev sklenil:

1. Da se kraljevsko vlado najresneje opozori na obupno stanje državnih uslužbencev in njihovih družin

Ako se ta teška gmotna situacija državnih uslužbencev ne reši, posebno ako se jim v tako težkem položaju ne da večja nujna pomoč za odplačilo dolgov in nabavo najnujnejših življenjskih potrebščin, bo nastalo resno vprašanje, kako ogromne in nedogledne posledice bi mogle iz tega izvirati.

2. Da računa z družino kot osnovno celico naroda ter da se znatno poveča doklada za ženo in otroke in da poročena državna uslužbenka mora dobiti polno draginjsko doklado.

3. Da se v prvi vrsti pomaga najslabše nagrajenim državnim uslužbencem, ki so jim z zadnjimi uredbami o znižanju doklad ostale plače tako majhne, da niti ne morejo prehraniti sebe in svoje družine.

4. Da se osnuje državna komisija, v kateri bi bil zastopan tudi Centralni odbor organizacij državnih uslužbencev, ki bi imela nalogo paziti na kretanje cen in po tem predlagati reguliranje draginjskih doklad državnim uslužbencem in upokojencem.

Potreba po nujni pomoči državnim uslužbencem

Pomagati je treba družini in slabo situiranim

Centralni odbor organizacij državnih uslužbencev, Beograd.

Štev. 202./40.

Beograd, 11. julija 1940.

Gospodu
predsedniku kraljevske vlade

Beograd.

Predsedstvo Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev je naslovlilo na Vas vlogo št. 201, od 11. julija 1940. z ugotovitvami, v kako težkem gmotnem položaju se nahajajo državni uslužbeni. V tej vlogi so iznešeni tudi predlogi, kako naj bi se končno rešilo to vprašanje.

Dokler kraljevska vlada končno ne reši vprašanja gmotnega položaja državnih uslužbencev po načrtu, ki so ga predložile organizacije državnih uslužbencev, je zelo nujno potrebno sledeče:

1. Da se takoj vrne prej ukinjena doklada za ženo, ki naj znaša najmanj 200 din mesečno.

5. Da se uvedejo najučinkovitejše mere za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije. Da se za pobijanje teh pojavov omogoči polna svoboda tiska in v odbor za pobijanje draginje vzamejo tudi zastopniki Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev.

6. Da se državnim uslužbencem zagotovi svoboda združevanja in zborovanja, da se stavijo izven moči zakonski predpisi, ki to zabranjujejo, in omogoči naj se osnovanje Zveze državnih in samoupravnih uslužbencev kraljevine Jugoslavije, ki bo ščitila interes javne službe in interes državnih uslužbencev.

7. Naj se ugoti tudi vsem ostalim zahtevam, iznešenim v predstavi, naslovljeni na predsednika kraljevske vlade 27. februarja 1940.

Ko Vam dostavljamo gornje, Vas najlepše prosimo, da se čim prej pristopi k reševanju tega problema.

Prejmite, spoštovani gospod predsednik, izraze našega posebnega spoštovanja.

Predsednik:

Todor Dimitrijević s. r.

Podpredsednik:

I. Dragiša Vesić s. r. II. Milivoj Prica s. r.

Blagajnik:

Todor Stoilković s. r.

Tajnik:

Drag. St. Petrović s. r.

2. Da se doklada za otroke poveča tako, da za enega otroka znaša najmanj 200 din mesečno in da se za vsakega drugega, tretjega itd. otroka ta doklada poveča vsakokrat po 30 din mesečno.

3. Da se vsem državnim uslužbencem zaradi tega, ker so cene življenjskih potrebščin naglo poskočile, čim je v Evropi začela vojna, a plače jim niso bile povečane — izplača takoj vsakemu po 500 din in še na vsakega člana družine (ženo in otroke, za katere prejema doklade) po 500 din.

Prejmite, spoštovani gospod predsednik, izraze našega posebnega spoštovanja.

Predsednik:

Todor Dimitrijević s. r.

Podpredsednik:

Dragiša Vesić s. r.

Tajnik:

Drag. St. Petrović s. r.

Vzroki razkola v Centralnem akcijskem odboru

Konec mesca junija nas je vse državne nameščenice nad vse mučno presenetila vest, da so se v Centralnem akcijskem odboru sodelujoče organizacije državnih in samoupravnih nameščenic razdvajale. Prve vesti o tem je prinesla »Politika«. Dne 29. junija je bila v njej objavljena izjava že okrnjenega akcijskega odbora, naslednjega dne pa izjava devetih organizacij, ki najavljajo svoj izstop iz akcijskega odbora, ta izstop utemeljujejo in napovedujejo osnovanje novega odbora za delo na izboljšanju nameščenice gmotnega položaja in na snovanju skupne zvezne organizacije, to je na vprašanjih, ki si jih je postavil akcijski odbor ob svoji ustanovitvi za glavno nalogo. Obširno pa pojasnjuje razmere v akcijskem odboru v Beogradu, vzroke nesoglasij in končnega razkola »Narodna prosveta« v svoji 1. in 2. številki z dne 4. julija 1940. Na osnovi njenega poročila in v tem poročilu objavljenih dokumentov na kratko prikazujemo našim članom v informaciji pregleden kronološki potek dogodkov, ki prikazujejo vzroke razkola in stanje, ustvarjeno po njem. To stanje označuje najznačilnejše obstoj dveh skupin nameščenic organizacij z istim programom. Prva skupina je združena pod starim nazivom »Akcijski odbor«, druga, ki se je iz akcijskega odbora izločila, vrši svoje delo kot »Centralni odbor organizacij državnih nameščenicev«.

Objasnitev spora in razcepitve zahteva, da obnovimo nekatere že znane dogodke iz dobe pred par meseci. Ker akcijski odbor kljub najboljši volji in petmesečnemu intenzivnemu ter smotrному delu ni uspel v svojem prizadevanju, da bi se nameščenice gmotni položaj popravil, je sklical za 27. marec t. l. vse sodelujoče organizacije na skupno sejo. Nanjo so bili povabljeni tudi predsedniki akcijskih odborov iz banovinskih mest. Seja naj bi predvsem sklepala o novem načinu dela, ki naj bi z večjo sigurnostjo dovedlo do ostvartve naših skupnih zahtev. V glavnem je zato razpravljala o izpremembi taktike, predvsem o ustanovitvi Zveze nameščenic organizacij in o izdajanju skupnega glasila, ki naj bi kot javna tribuna vseh nameščenic organizacij podpiralo borbo za izboljšanje našega gmotnega položaja. Vse organizacije so se soglasno izrekle za ustanovitev zveze. Ni pa bilo moči doseči soglasnosti glede na izdajanje lista. Pri tem vprašanju sta se pojavili dve skupini. Prva je zahtevala, naj prične izhajati list takoj, druga je sicer načeloma pristala na list, pa je bila mišljenja, da je treba listu predvsem zagotoviti materialno osnovo. To je postavljala v zvezo s predhodno ustanovitvijo skupne nameščenice organizacije. Končno je bilo sklenjeno, da se o izdajanju lista vse organizacije po konzultiranju svojih upravnih odborov še enkrat izjavijo in to pismeno.

Četudi vprašanje lista na seji ni bilo definitivno rešeno, so se v ožjem akcijskem od-

boru pričele za vsak slučaj potrebne priprave, da bi delo ne zastalo, če bi se organizacije naknadno izjavile za list. Predvsem je bil sestavljen uredniški odbor, v katerega so po edinstveni organizacije, med njimi JUU, nominirale svoje člane. Poleg tega je bil soglasno sprejet tudi sklep, da se vsi članki, ki naj bi izšli v takem skupnem glasilu, predlagajo ožjemu akcijskemu odboru v pregled. V ožjem akcijskem odboru je ves ta čas ena struja silila k izdajanju lista, druga, držec se sklepa organizacij z dne 27. marca, pa je vztrajala na tem, da se morajo predhodno o tem pismeno izjaviti vse organizacije. To mnenje in stališče je zastopal tudi podpredsednik JUU tov. Todor Dimitrijević, ki je bil istočasno predsednik širšega in ožjega akcijskega odbora. Skupina z njim na čelu se ni mogla odločiti za izdajanje lista zlasti zavoljo tega, ker je od vseh sodelujočih organizacij poslalo izjavo glede lista le 7 organizacij, ki so se poleg tega vse izjavile, da čas ni ugoden in je treba zato z izdajanjem lista počakati. Kljub temu prva skupina od svoje zahteve ni popustila, druga pa je zahtevala sklicanje plenuma organizacij, ki naj kot kompetentni forum dokončno reši to vprašanje. Ne glede na sklep z dne 27. marca in na pismene odgovore 7 organizacij, ki so bili vsi negativni, pa je izšel dne 6. junija list »Reč istine« kot skupno glasilo nameščenic organizacij. Ta list je izšel brez vednosti in brez pristanka v akciji sodelujočih organizacij in brez vednosti več članov ožjega akcijskega odbora, celo samega njegovega predsednika. Najtežje pa je odjeknilo to, da je načelna nesoglasnost v ožjem akcijskem odboru list »Reč istine« pretvorila v javen spis s tem, da je v svoji prvi številki objavila članek, s katerim neupravičeno napada predsednika akcijskega odbora tov. Todor Dimitrijevića in izvršni odbor JUU, ki ju obtožuje oviranja dela. Zlasti zaradi tega je zbudila prva številka tega glasila močno reakcijo. Posledica napada v »Reč istine« so bile nekatere izjave objavljene v »Politiki« in drugih beograjskih dnevnikov, s čimer je zadobil spor tudi širše javno obeležje. Za ureditev tega spora je bila potrebna seja plenuma, ki se je vršila 17. junija v prostorih JUU. Ta seja je spor uredila na ta način, da je po eni strani dala potrebno satisfakcijo predsedniku akcijskega odbora tov. Todoru Dimitrijeviću. Odobrila je njegovo stališče, da zamore primesti definitivne sklepe glede izdajanja lista le plenum organizacij. Po drugi strani pa je likvidirala tudi sporno vprašanje lista samega na ta način, da je »Reč istine« proklamirala za skupno glasilo nameščenic organizacij. Za dosego tega sporazuma je v interesu skupne stvari popustilo več organizacij, med njimi tudi JUU, in to celo proti sklepu glavnega odbora JUU, ki se je izjavil proti izdajanju lista. Po zaslugi tega popuščanja je bil dosežen popoln sporazum. V akcijskem od-

boru sta zavladala zopet harmonija in enotnost, kar je objavil centralni akcijski odbor potom posebnega komunikeja, ki smo ga objavili dne 27. junija t. l. v »Učiteljskem tovarisu« tudi našim članom v informaciji. Zal pa je trajala težko dosežena enotnost samo nekaj dni.

Po seji, na kateri je bil med organizacijami dosežen sporazum, so prejela JUU, Profesorsko društvo, Združenje sodnikov in nekatere druge organizacije okrožnico št. 119 z dne 13. junija 1940., izdana pod firmo »Akcijskega odbora«. Ta okrožnica je bila izdana brez vednosti več članov ožjega akcijskega odbora in njegovega predsednika tov. Todoru Dimitrijevića. Za to okrožnico tudi ni vedel plenum nameščenic organizacij in o njej na seji 17. junija ni bilo govora. V tej okrožnici, ki je bila pred plenarno sejo odposlana samo nekaterim organizacijam v Beogradu in v provinci, je polno neresničnih trditev in očitkov na predstavnika JUU v ožjem akcijskem odboru tov. Todoru Dimitrijevića. Obtožuje se, da je oviral nadaljnjo akcijo, poleg tega pa obtožuje, da se je proti tej akciji izjavil tudi izvršni odbor JUU. Ta okrožnica je zlasti težko delovala tudi na organizaciji sodnikov in profesorjev, ki sta imeli v ožjem akcijskem odboru svoje predstavnike, pa so šli podpisniki okrožnice pri njenem izdajanju preko njih. Ta okrožnica, v kateri so videle številne organizacije že po doseženem sporazumu nov akt neloyalnosti, je povzročila novo krizo. Ze 22. junija je profesorsko društvo naslovlilo osebno na tov. Todoru Dimitrijevića kot predsednika akcijskega odbora pismo, v katerem izjavlja, da pod dosedanjimi pogoji ne more več sodelovati v skupni akciji. Svojo odločitev utemeljuje z več razlogi. Predvsem navaja, da bi moral biti skupni list izraz složenega nastopa vseh organizacij, namesto tega pa je bila že prva številka izrabljena za osebni napad na predsednika akcijskega odbora in JUU, ki je dejansko bilo iniciator vse akcije. S tem je list pred očmi vse javnosti razbil enotnost organizacij, s čimer so kompromitirani izgledi na uspeh vse nadaljnje skupne akcije. Da bi se mogla doseči nova enotnost nastopa v javnosti in povrniti omajano zaupanje v lojalnost vzajemnega sodelovanja, je stavilo profesorsko društvo zahtevo, da se zasnuje delo akcijskega odbora na taki podlagi, da bo v bodoče vsaka dvoumnost izključena. Ker so pošiljale nekatere organizacije kljub drugemu dogovoru na dosedanjo sejo po več zastopnikov in se je dogajalo celo to, da so prihajale zastopati poedine organizacije osebe, ki zato niso bile pooblaščenice, so bile druge organizacije pri glasovanjih majorizirane in terorizirane. Zato je v bodoče potrebno, da pošilja v plenum akcijskega odbora vsaka organizacija samo po enega pismeno pooblaščenega zastopnika. Samo ti pooblaščeni zastopniki imajo pravico udeleževati se sej, na njih govoriti in odločati. Tako na novo preurejeni plenum akcijskega odbora naj izbere nov ožji akcijski odbor. Skupni list se bo izdal, ako se ožji akcijski odbor soglasno izjavi za to, da je sedanjí čas ugoden. Vendar se mora list urejevati po direktivah in pod nadzorstvom samega ožjega akcijskega odbora. Iz lista je treba izločiti vsa osebna razračunavanja. Ta list ne more biti dosedanji list »Reč istine«, ki se je s prvo številko diskvalificiral. Izdatelj list »Reč istine«, ki so dovedli do škodljive javne polemike med člani akcijskega odbora, ne morejo biti člani preurejenega akcijskega odbora. Samo pod temi pogoji bi profesorsko društvo sodelovalo v nadaljnji skupni akciji, v nasprotnem primeru pa bi samo ali skupno z organizacijami, ki bi si osvojile navedene predloge, nadaljevalo delo v dosedanjem pravcu. Predsednik akcijskega odbora je po prejemu tega pisma povabil podpredsednika akcijskega odbora g. Mihajla Grbića, predsednika združenja uradnikov PTT stroke, najmarkantnejšega predstavnika druge skupine v akcijskem odboru, na razgovor. Podpredsednik akcijskega odbora pa je ta razgovor odklonil. Zaradi tega je obvestil tov. Todor Dimitrijević o stališču profesorskega društva izvršni odbor JUU, katero organizacijo je predstavljal v akcijskem odboru. Da bi se preprečil ponovno grozeči razkol, je smatral izvršni odbor JUU, kot predstavnik organizacije, iz katere je izšla prva pobuda za skupno akcijo, za svojo dolžnost povabiti zastopnike vseh sodelujočih centralnih organizacij na razgovor. Na ta razgovor naj bi v skladu s predlogom profesorskega dru-

Glavna skupščina JUU je odgodena

Izvršni odbor JUU je na svoji seji 13. julija razpravljaj o situaciji v združenju v zvezi s sekcijskimi skupščinami, ki se ponekod niso mogle vršiti. Da bi glede glavne skupščine postopal v smislu sklepa glavnega odbora, je bil sprejet sledeči sklep:

Na osnovi sklepa glavnega odbora JUU bo izvršni odbor čakal, da se najprej vršijo vse sekcijske skupščine, nato pa bo šele določil čas in kraj dvajsete glavne skupščine JUU.

Štva na osnovi povabila JUU številka 919 z dne 22. junija 1940. poslala vsaka organizacija samo po enega pismeno pooblaščenega zastopnika. Razgovor se je vršil 27. junija v prostorih JUU. Vodil ga je predstavnik Združenja sodnikov g. Dragiša Vesić. Kljub temu, da so bile organizacije obveščene, naj pošlje vsaka samo po enega pooblaščenega zastopnika, so nekatere organizacije poslale po dva, poedine organizacije pa so prišle zastopati osebe brez vsakega pooblastila. Ker so ti zastopniki vsi vztrajali, da ostanejo na seji in niso upoštevali pogojev vabila in pravega namena sestanka ter opozoril predsedujočega zastopnika Združenja sodnikov, vobče ni prišlo do razgovora. Način, zastopstva poedinih organizacij na tem sestanku je pokazal, da se posamezni udeleženci ne zavedajo odgovornosti in da hočejo ostati pri stari praksi. Zato je zaključil predsednik sestank. Še istega dne so izstopile iz dotodanega akcijskega odbora številne organizacije, ki so osnovale za delo na zvišanju prejemkov svoj poseben odbor. Da bi v tem odboru ne nastale razmere, ki so povzročile razkol centralnega akcijskega odbora, je bil istočasno sprejet pravilnik, vsebujoč potrebne določbe, ki tvorijo formalno pravno osnovo za izvajanje vzajemnega dela. V razliko z dosedanjim akcijskim odborom so nazvale svoj odbor »Centralni odbor organizacij državnih uslužbencev«. Te organizacije so objavile poseben proglas, v katerem utemeljujejo svojo odcepitev od centralnega akcijskega odbora, seznanjajo javnost s pravili, ki urejajo njihovo delo in vabijo nameščenice organizacije, ki na ta pravila pristajajo, da prijavijo svoje sodelovanje v Centralnem odboru. Proglas so podpisali predstavniki Profesorskega društva, Združenja sodnikov, JUU, Združenja nastavnikov meščanskih šol, Združenja nacionalnih železničarjev in brodarjev, Združenja šol za defektne otroke, Združenje jugoslovanskih agronomov, Združenje kmetijskih strokovnjakov in Jugoslovanske ženske zveze. Začasne posle Centralnega odbora je vodil sprva tričlanski ožji odbor.

Poleg naštetih organizacij sodelujejo danes v centralnem akcijskem odboru še: nadzorniška organizacija, Združenje uradnikov finančne kontrole, Združenje zvančnikov finančne kontrole, Združenje veterinarjev, Združenje carinskih nameščenic, Združenje gledaliških igralcev, Združenje desinfektorjev, Združenje služiteljev, na seji 9. julija t. l. pa je sodelovalo tudi Združenje univerzitetnih profesorjev. Tako je danes združenih v Centralnem odboru 17 organizacij. Največje med njimi je Združenje narodnih železničarjev in brodarjev s 36.000 člani.

Dne 9. julija 1940. se je vršila plenarna seja teh organizacij, ki je uredila tudi vprašanje predsedništva in ožjega akcijskega odbora. Za predsednika je bil soglasno izvoljen tov. Todor Dimitrijević, podpredsednik JUU, za I. podpredsednika g. Dragiša Vesić, zastopnik Združenja sodnikov, za II. podpredsednika g. Milivoj Prica, tajnik Združenja narodnih železničarjev in brodarjev, za blagajnika g. Todor Stoilković, zastopnik Združenja uradnikov finančne kontrole.

Iz gornjega je razvideti obstoječi položaj, nastal po razkolu v Centralnem akcijskem odboru. Ne da bi se spuščali v oceno vzrokov, se čutimo dolžne ugotoviti, da je razkol sam žalosten pojav. Dokazuje nam, da je potreba v nameščenicah vrstah še mnogo dela, da bodo zrele za složno skupno delo. Kljub obstoječemu stanju, v katerem so izgledi za poravnane diferenc in vpostavitve nove enotnosti jako majhni, pa smatramo, da smo vsi, tako pristaši prve kakor druge skupine, dolžni stremeti za tem, da se razcepljene sile zopet povežejo.

Učitelj in kultura

Glede na znane pavšalne napade na učiteljski stan, ki so prav v sedanjí dobi gotovo zelo »umestni«, ko se v silnih kréh poraja nova Evropa ne samo na geografski karti, marveč Evropa s prerajeno politično, socialno in ne nazadnje kulturno miselnostjo, bi bilo nujno potrebno s te perspektive posijati na naše značilne miselne provincijske razmere, ko nekateri poklicani in nepoklicani s tako občudovanjem vredno vehementnostjo in neizrečeno hrabrostjo sipajo ogenj in kamen na tiste, ki se braniti ne morejo, in se s svojimi vodenimi možgani oklicujejo za nekatere prokuratorje učiteljstva. Vsekakor bo to žalostno poglavje v naši kulturni zgodovini, toda »Mi gremo naprej, mi strelci...!«

Kritika se razlikuje od kritike ko noč in dan. Z dosledno in poleg tega še s prozorno tendenčno kritiko nasprotnik ne bo dosegel zaželenega efekta, prav nasprotno, prepad bo še večji, duhovna ločitev še hušja. Ali je to v prid našemu narodu v teh težkih časih? Če se drugi tega ne zavedajo, se zavedamo velikanske odgovornosti do naroda in pred zgodovino mi. Sicer pa ni važno, kaj in kako se kritizira, marveč kdo daje sodbo. O vrednosti

kritike pa odloča kritikova osebna kvaliteta.

Teh par besed je bilo potrebno za boljše umevanje o eni in drugi plati sodbe, ki jo nekateri tako radi izrekajo o učiteljstvu.

Za razliko bi rad povedal, kako je naš pesnik Oton Župančič pred kratkim izjavil dopisniku beograjske »Politike« svoje mnenje o odnosu učiteljstva in sploh srednjega stanu do kulture.

Po uvodnih besedah o razmerah v našem kulturnem odnosno literarnem življenju, je dopisnik vprašal pesnika med drugim, kdo je čitalna publika domačih piscev.

Pesnik je odgovoril doslovno: »Srednji stan, mali uradnik, učitelj... Tisti, ki imajo najmanj denarja za to, in obče tisti, ki so najslabše plačani...«

Iz ust velikana naše kulture je to pač najlepše priznanje in poklon učiteljstvu in vsem, ki kljub obupnim materialnim razmeram plačujejo najvišji kulturni davke.

Iz vsakoletnih statistik pa je tudi razvidno, kdo največ kupuje knjige naših založb in kdo daje največ naročnikov našim literarnim in znanstvenim revijam. Odgovor bi bil isti, kot ga je dal pesnik Župančič.